

18.4.2018

Kokousmuistio 2/2018

Aika 18.4.2018 klo 8.00–9.30

Paikka Pääministerin virka-asunto Kesäranta

Läsnä Sipilä Juha, puheenjohtaja
Eloranta Jarkko
Fjäder Sture
Grahn-Laasonen Sanni
Häkämies Jyri
Koskinen Jari
Lindström Jari
Lintilä Mika
Marttila Juha
Palola Antti
Pentikäinen Mikael
Romakkaniemi Juho
Terho Sampo
Hetemäki Martti (at.)
Koponen Johannes (at.)
Lahtinen Markus (at.)
Lehtomäki Paula(at.)
Sinko Pekka (s.)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 8.00 ja totesi kokouksen aiheena olevan *Koulutusjärjestelmän haasteet ja uudistaminen*. Aiheesta kuullaan kaksi alustusta. Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen alustus tarkastelee koulutusjärjestelmän ajankohtaisia haasteita ja niihin vastaamista. Teemajohtaja Johannes Koponen, Demos Helsinki, pohtii puolestaan koulutusjärjestelmän pidemmän ajan kehittämistarpeita tulevaisuusselonteon näkökulmasta.

2 Koulutusjärjestelmän haasteet ja uudistaminen

Sanni Grahn-Laasonen korosti esityksessään tarvetta uudistaa koko koulutuspolku esiopetuksesta aina korkeakoulutukseen ja aikuisiässä tapahtuvaan oppimiseen saakka. Osa uudistuksista on jo toteutettu ja osa pyritään saattamaan loppuun vielä hallituskauden kuluessa (liite 1).

Varhaiskasvatuksella on positiivisia vaikutuksia myöhempään tapahtuvaan oppimiseen ja työhöön. Suomi on kuitenkin tällä saralla monia Euroopan maita jäljessä. Tavoitteena on nostaa sekä varhaiskasvatukseen osallistumista että opetushenkilökunnan pätevyysvaatimuksia. Jatkossa olisi syytä harkita myös varhaiskasvatuksen maksuttomuutta ja velvoittavuutta koko ikäluokalle.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja lukion uudistaminen ovat käynnissä tai käynnistymässä. Niissä korostuvat mm. yksilöllisten valintojen mahdollistaminen ja moni-

aineiset opintokokonaisuudet. Lukio tähtää entistä selvemmin korkean asteen jatko-opintoihin. Siirtymää korkealle asteelle pyritään joustavoittamaan mm. lisäämällä mahdollisuuksia päästä opiskelemaan ilman pääsykokeita.

Aikuisiässä tapahtuva jatkuva oppiminen on haaste, johon kaikissa maissa etsitään toimivia ratkaisuja. Hallituksen käynnistämä jatkuvan oppimisen uudistus avaa korkeakoulujen koulutustarjontaa, tarjoaa oppimisen tueksi digitaalisia palveluita sekä korkeakouluille mahdollisuuksia ja välineitä reagoida työelämän tarpeisiin.

Johannes Koponen esitteli hallituksen tulevaisuusselonteon taustamateriaaliksi laaditun raportin keskeisiä havaintoja erityisesti koulutuksen ja osaamisen näkökulmasta (liite 2). Osaamisen merkitys korostuu tulevaisuudessa kaikenlaisissa työtehtävissä. Mikäli osaamista ei saada sovitettua uuden teknologian tarpeisiin, BKT:n kasvu hidastuu.

Työn, opiskelun, vapaa-ajan ja muun elämän rajat hämärtyvät. Opiskelu tulee enenevässä määrin osaksi työtä ja pirstoutuu pienemmiksi kokonaisuuksiksi samalla kun uudet oppimisen instituutiot ovat epävirallisia ja julkisen sektorin ulkopuolella. Tarve elinikäiselle oppimiselle kasvaa ja Suomeen tarvitaan koko väestön kattava, laadukas elinikäisen oppimisen järjestelmä.

3 Keskustelu

Alustuksien pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia kysymyksiä ja näkökulmia:

- Suomalaisessa yhteiskunnassa näyttäisi vallitsevan varsin laaja konsensus koulutuksen ja siihen panostamisen tärkeydestä.
- Työuran aikainen osaamisen kehittäminen korostuu jatkossa ja on syytä nostaa keskiöön. On tarpeen pohtia myös sitä, miten yksilöt ja yritykset saadaan motivoitua panostamaan osaamiseen. Erityisesti on huomioitava pienet yritykset ja ne yksilöt, joille koulunkäynti ei ole erityisen mieluista.
- Hallituskauden aikana on tehty paljon koulutusjärjestelmän kehittämiseen tärkeitä oikean suuntaisia uudistuksia. Tehtyjen uudistusten vaikuttavuutta on syytä myös seurata ja olla valmius tehdä tarvittaessa korjausliikkeitä.
- Nykyistä järjestelmää vaivaa liika tutkintokeskeisyys, joka vaikeuttaa mm. aikuisväestön ammattitaidon joustavaa päivittämistä. Tutkintokeskeisyyttä täytyisi pystyä vähentämään hallitusti, vaikka muutosvastarintaakin varmasti syntyy. Myös palkitsemisessa pitäisi löytää keinoja huomioida muu kuin tutkintoon perustuva osaaminen.
- Korkeakoulujen rahoitusmallit eivät nykyisellään tue moduulimuotoista opetustarjontaa. Tämä tulisi korjata mahdollisimman pian, jotta tarjontaa syntyisi.
- Kasvava valinnanvapaus toisella asteella edellyttää myös oppilaiden riittävää tukemista valinnoissa ja opintojen etenemisessä.
- Peruskoulun päättymisestä voi muodostua toinen opintopolun ”pullonkaula”, jossa uhkana on jääminen kokonaan ilman toisen asteen tutkintoa ja kasvava syrjäytymisriski. Osalla peruskoulun päättäneistä on jatko-opintoja ajatellen puutteelliset perustaidot. Tähän ryhmään tarvitaan kohdennettuja toimia.
- Ammatillisen koulutuksen uudistamisessa olisi korostettava yhteistyötä yritysten kanssa. Hyviä työssäoppimispaikkoja on syytä noteerata ja kannustaa.
- Kouluikäisten ikäluokkien jäädessä hyvin pieniksi korostuu huoli pienten kuntien mahdollisuudesta tarjota yhdenvertaista opetusta opintopolun alkupäässä. Digitaaliset palvelut voivat olla yksi tapa pienentää ongelmaa.

- Varhaiskasvatukseen osallistumisessa velvoittavuus on tärkeää, jotta estetään hyväosaisuuden kasautuminen.
- Digitaaliset koulutuspalvelut tulevat haastamaan vanhat koulutuksen instituutiot, jolloin mm. sertifiointin rooli korostuu. Tässä myös julkinen valta voisi ottaa roolia.
- Työmarkkinajärjestöt pyrkivät tahoillaan tukemaan jäsenistönsä kouluttautumismahdollisuuksia erilaisin tavoin ja sisällyttämällä koulutusta koskevia ehtoja myös sopimuksiin. Laajamittainen koulutustoiminta ei ainakaan toistaiseksi ole muodostunut osaksi järjestöjen toimenkuvaa.

4 Kokouksen päättäminen

Talousneuvoston seuraava kokous pidetään maanantaina 21.5.2018 klo 10.00. Aiheena on EKP:n rahapolitiikka. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 9.30.

Pekka Sinko
talousneuvoston pääsihteeri